

Лещук Г. В.

*доктор економічних наук, доцент,
професор кафедри обліку і аудиту
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника*

Івасюк Н. Б.

*кандидат економічних наук, доцент,
доцент кафедри обліку і аудиту
Прикарпатського національного університету
імені Василя Стефаника*

Leshchuk Halyna

*Doctor of Economic Sciences,
Associate Professor, Professor of Accounting and Auditing
Carpathian National University named after Vasyl Stefanyk*

Ivasyuk Nadia

*PhD in Economics,
Associate Professor, Associate Professor of Accounting and Auditing
Carpathian National University named after Vasyl Stefanyk*

ПОДАТКОВА СИСТЕМА УКРАЇНИ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ COVID-19: СУЧАСНІ РЕАЛІЇ ТА ПРОГНОЗИ

Анотація. У статті виокремлено основні зміни до податкового законодавства України в умовах пандемії коронавірусу, які спрямовані на зменшення податкового навантаження на вітчизняний бізнес, підтримку належного рівня функціонування податкової системи України та забезпечення виконання державного бюджету 2020 року за умови відповідних коригувань. Проведено порівняльний аналіз за статтями доходів державного бюджету України протягом 2019–2020 роки, що дозволило встановити значне зниження податкових надходжень. Обґрунтовано, що зниження податкових надходжень відповідно вплинуло на усі макроекономічні показники економічного і соціального розвитку країни. Проаналізовано прогностичні основні макроекономічні показники економічного і соціального розвитку України на 2021 рік, що дозволило встановити суттєві розбіжності у їх розрахунках, зокрема у ВВП. Досліджено основні макроекономічні показники економічного і соціального розвитку України протягом 2019–2023 років, а також динаміку ВВП та дохідної частини державного бюджету протягом 2019–2023 рр., що дозволило сформулювати ключові аспекти щодо ефективного функціонування податкової системи України.

Ключові слова: податкова система, пандемія коронавірусу, державний бюджет, показники, прогнозування.

Вступ та постановка проблеми. Негативні тенденції зумовлені пандемією коронавірусу вплинули на усі сфери та рівні економічної системи країни, зокрема: зниження ділової активності суб'єктів господарювання спричинило відповідний спад руху обігових коштів; зниження рівня прибутковості підприємств спричинило зменшення надходжень загальнодержавних податків та зниження інвестиційної активності; зменшення податкових надходжень спричинило зростання державного дефіциту та перерозподіл видатків державного бюджету; підвищення рівня безробіття спричинило збільшення обсягів соціальних виплат та зниження споживчого попиту; погіршення соціально-економічного становища населення спричинило розширення масштабів депресивних регіонів тощо.

Оскільки численні фінансово-економічні прогнози, наприклад Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР), Світового банку (СБ), МВФ та інших, свідчать про посилення впливу світової економічної кризи, питання щодо аналізування та прогнозування стану податкової системи України в сучасних умовах постають як ніколи актуальними.

Слід також відзначити, що пандемія коронавірусу, центром якої стала Європа, стала приводом для того, щоб змусити всі країни подбати про заходи з підтримки бізнесу, щоб усіма можливими заходами вберегти його від масового банкрутства. Для стримування спалаху

коронавірусу і пом'якшення його негативних соціально-економічних наслідків Євросоюз у межах Інвестиційної ініціативи щодо реагування на коронавірус виділив державам-членам 37 млрд євро. Однак, не чекаючи на допомогу із Брюсселя, власні комплекси заходів щодо порятунку бізнесу розробляють і в окремих країнах ЄС [1, с. 285].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вагомий внесок у розвиток теоретичних питань правового регулювання податкової системи України здійснено у працях Л. Демиденко, В. Нагребельного, Л. Воронової, Н. Хімичевої, А. Крисоватого, М. Кучерявенка, І. Луніної, О. Романенко й інших. Водночас аналіз наукових праць свідчить про те, що низка питань, пов'язаних з особливостями прогнозування податкових надходжень та особливостей розвитку податкової системи під впливом факторів невизначеності й непередбачуваності потребують подальших теоретико-практичних досліджень у цьому напрямку.

Слід погодитись із позицією тих авторів, які вважають, що основним недоліком чинної податкової системи є її спрямування на подолання дефіциту бюджету шляхом вилучення доходів суб'єктів господарювання. В Україні простежується відсутність взаємозв'язку податкової системи з розвитком економіки та платниками податків. Підприємства зацікавлені в отриманні мінімального прибутку з метою уникнення надмірного оподаткування

[2, с. 307]. Проте необхідно відзначити, що сучасні реалії функціонування податкової системи повинні також враховувати аспект зростання дефіциту бюджету у зв'язку із зниженням рівнів доходів суб'єктів господарювання та їхньої ділової активності.

Слід також відзначити, що часткове гальмування економіки на час карантину та запроваджені у зв'язку з пандемією зміни до законодавства негативно вплинули на наповнення місцевих бюджетів. Найбільше коштів недоотримано від податку з доходів фізичних осіб та плати за землю. Зниження надходжень від єдиного податку спостерігається у громадах, де органи місцевого самоврядування прийняли рішення стосовно зниження ставок єдиного податку для I та II групи платників єдиного податку. Необхідно також відзначити зменшення надходжень за акцизним податком, туристичного збору, від застосування штрафів та інших санкцій. Водночас заплановані офіційні трансфери з державного бюджету місцевим бюджетам профінансовано повною мірою. Зменшення надходжень до місцевих бюджетів приведе до необхідності перегляду витраток [3, с. 92].

Метою статті є дослідження податкової системи України в сучасних реаліях пандемії коронавірусу з аналізуванням та виокремленням основних змін до податкового законодавства України; аналіз за статтями доходів державного бюджету України протягом 2019–2020 рр.; аналіз фактичних та прогнозних основних макроекономічних показників економічного і соціального розвитку України протягом 2019–2023 рр.

Результати дослідження. В Україні податкова система регулюється Податковим кодексом, проте в умовах пандемії коронавірусу з метою зменшення податкового навантаження на вітчизняний бізнес, підтримки належного рівня функціонування податкової системи України та забезпечення виконання державного бюджету 2020 року за умови відповідних коригувань було ухвалено низку законопроектів, зокрема доцільно виокремити такі:

– Закон України від 17.03.2020 р. № 530-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)»;

– Закон України від 17.03.2020 р. № 533-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)». Зокрема, за порушення податкового законодавства, учинені протягом періоду з 01.03.2020 р. по 31.05.2020 р., штрафні санкції не застосовуються, крім санкцій за: порушення вимог до договорів довгострокового страхування життя чи договорів страхування в межах недержавного пенсійного забезпечення, зокрема страхування додаткової пенсії; відчуження майна, яке перебуває в податковій заставі, без згоди контролюючого органу; порушення правил обліку, виробництва й обігу пального або спирту етилового на акцизних складах, які застосовуються на загальних підставах; порушення нарахування, декларування та сплати податку на додану вартість, акцизного податку, рентної плати. Протягом періоду з 1 березня по 31 травня 2020 р. платникам податків не нараховується пеня, а нарахована, але не сплачена за цей період пеня підлягає списанню. Окрім цього, вимога застосування РРО відкладається до 1 січня 2021 р. та 1 квітня 2021 р., крім фізичних осіб-підприємців окремо визначених категорій.

Відтермінується: збільшення розміру санкцій за порушення вимог Закону щодо використання реєстраторів розрахункових операцій з 1 жовтня 2020 р. до 1 січня

2021 р.; набрання чинності Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» та інших законів України щодо детінізації розрахунків у сфері торгівлі та послуг до 1 серпня 2020 р. (до запропонованих змін набрання чинності планувалося з 19 квітня 2020 р.), а окремих його положень – до 1 січня 2021 р. (замість 1 жовтня 2020 р.) [4];

– Закон України від 02.04.2020 р. № 540-IX «Про внесення змін до деяких законодавчих актів, спрямованих на забезпечення додаткових соціальних та економічних гарантій у зв'язку з поширенням коронавірусної хвороби (COVID-19)», який був спрямований на внесення змін до 9 кодексів України та понад 30 законів України;

– Закон України від 13.04.2020 р. № 553-IX «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік». Дані зміни передбачають істотне розширення дефіциту – з 2,1% до 7,5% ВВП. Необхідність таких змін зумовлена насамперед переглядом макроекономічного прогнозу та необхідністю ужиття заходів для протидії поширенню коронавірусу COVID-19, підтримки підприємництва і вразливих верств населення. Дефіцит бюджету планується профінансувати за рахунок боргових джерел, ключову роль в залученнях яких відіграватимуть запозичення від МВФ та інше офіційне фінансування [5];

– Закон України від 13.05.2020 року № 591-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо додаткової підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19)»;

– Закон України від 08.08.2020 року № 786-IX «Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» із змінами та доповненнями, що дозволило фізичним особам-підприємцям, особам, які провадять незалежну професійну діяльність, та членам фермерського господарства тимчасово звільняються від нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування; платникам єдиного внеску не нараховується пеня, а нарахована пеня за ці періоди підлягає списанню; встановлено мораторій на проведення документальних перевірок правильності нарахування, обчислення та сплати єдиного внеску [6];

– зміни, затверджені Кабінетом Міністрів України від 14.09.2020 р., до Податкового кодексу України та деяких інших законів України в частині забезпечення збалансованості бюджетних надходжень. Проект закону розроблено з метою збільшення надходжень до Державного бюджету у 2021 році. Реалізація норм законопроекту дасть змогу збільшити надходження податків і зборів до державного бюджету на 2,7 млрд гривень;

– Закон України від 17.09.2020 р. № 905-IX «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо уточнення окремих умов надання пільг із сплати туристичного збору та податку на нерухоме майно». Закон визначає право внутрішньо переміщених осіб не сплачувати туристичний збір за тимчасове проживання у місцях, зазначених у довідці про взяття на облік ВПО. Також, згідно з документом, не враховуватимуться під час обчислення бази оподаткування фізичних осіб податком на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки, розташовані на тимчасово окупованій території об'єкти нерухомості, які нині не є об'єктом оподаткування [7].

Прийняття та імплементація наведених вище законопроектів сприяли значному зменшенню податкового навантаження на бізнес та забезпечення виконання дер-

жавного бюджету 2020 року за умови відповідних коригувань, про що свідчить порівняльний аналіз доходів державного бюджету України за 2019–2020 роки (таблиця 1):

- у структурі державного бюджету 2019 року податкові надходження становили 80,12%;
- у структурі державного бюджету 2020 року станом на 01.09.2020 року податкові надходження становили 73,95%;
- було заплановано у 2019 році 1026131,8 млн грн. доходів державного бюджету, при цьому виконано на 97,3%;
- було заплановано у 2020 році 1095580,4 млн грн. доходів державного бюджету, при цьому станом на 01.09.2020 року виконано на 62,9%.

Наведені дані щодо доходів державного бюджету України протягом 2019 року та станом на 01.09.2020 року свідчать про значне зниження податкових надходжень, що відповідно вплинуло на усі макроекономічні показники економічного і соціального розвитку країни.

Так, у першому кварталі 2020 року було зафіксовано зниження темпів реального ВВП (-1,3% р/р), який у другому кварталі 2020 року продовжив скорочення порівняно як із I кварталом 2020 року (на -9,9%), так і з II кварталом 2019 року (на -11,4% р/р).

Найглибше падіння економіки припало саме на II квартал, і економічна активність почала відновлюватися по мірі пом'якшення карантинних заходів. Крім того, падіння ВВП України у II кварталі 2020 року хоча і було доволі глибоким, але цілком зіставне з аналогічними показниками економічної активності в інших країнах світу [8].

Експорт товарів у січні-липні 2020 року зменшився на 7,5% р/р та становив 24,5 млрд доларів через зниження експорту чорних і кольорових металів та виробів із них на 19,8% р/р (питома вага у експорті становить 21%), продукції машинобудування на 2,9% р/р, мінеральних продуктів на 3,2% р/р, продовольчих товарів на 1,4% р/р.

Імпорт товарів у січні-липні 2020 року зменшився на 17,4% р/р за рахунок зниження імпорту мінеральних продуктів на 35,9% р/р, продукції хімічної промисловості на 9% р/р, машин, устаткування, транспортних засобів та приладів на 13,6% р/р. [8].

Аналізуючи прогнози основних макроекономічних показників економічного і соціального розвитку України

на 2021 рік, слід відзначити суттєві розбіжності у їх розрахунках, зокрема (таблиця 2):

- ВВП (рис.):
прогноз КМУ – зростання на рівні 4,6%;
прогноз Світового банку – зростання на рівні 1,5%;
прогноз ЄБРР та МВФ – зростання на рівні 3%;
- індекс споживчих цін (грудень до грудня попереднього року) очікується на рівні 107,3%;
- збільшення реальної середньомісячної заробітної плати працівників – на рівні 12,1%;
- рівень безробіття – 9,2%;
- зростання експорту товарів і послуг на рівні 2,9% [8].

Необхідно відзначити, що розбіжності у прогнозуванні зростання ВВП на 2021 рік від 1,5% до 4,6% може мати значні негативні тенденції, пов'язані із зниженням саме споживчого попиту домогосподарств як найбільшої питомої ваги у ВВП. Викликає занепокоєння інтервал прогнозу ВВП на 2021 р. від 1,5% до 4,6%, що фактично може відобразитися на індексі споживчих цін, середньомісячній заробітній платі працівників, рівні безробіття тощо.

При цьому незмінними залишаються такі ставки оподаткування як за фактом станом на 2019–2020 роки, так і за прогнозами на 2021 рік, зокрема:

- ставка оподаткування податку на доходи фізичних осіб – 18%;
- військовий збір – 1,5%;
- податок на прибуток підприємств (основна ставка) – 18%.

Досить оптимістичним слід вважати обмінний курс гривні до долара США на кінець 2019 року – становив 23,7, прогноз на 2020 рік – 28,3 [+/-1] та на 2021 рік – 28,8 [+/-1], що відповідно зумовлено виваженою та послідовною монетарною політикою НБУ.

Загалом показники дохідної частини державного бюджету на 2021 рік розроблені з урахуванням певних особливостей, такими як [10; 11]:

- продовження справляння військового збору;
- поквартальне нарахування та сплата податку на прибуток підприємствами з річним доходом понад 40 млн грн;
- збереження чинних ставок рентної плати на природний газ, нафту та газовий конденсат;

Таблиця 1

Доходи державного бюджету України за статтями доходів у 2019–2020 рр. (млн грн.)

За статтями доходів	2019 р.	Станом на 01.09.2020 р.
Усього	998278,9	688695,0
Податкові надходження	799776,0	509263,4
Податки на доходи, прибуток та збільшення ринкової вартості	217040,4	146264,2
Податок на доходи фізичних осіб	109954,0	73160,2
Податок на прибуток підприємств	107086,3	73104,0
Рентна плата та плата за використання інших природних ресурсів	46746,9	19954,3
Внутрішні податки на товари та послуги	502048,1	322660,3
Акцизний податок з вироблених в Україні підакцизних товарів	69897,1	50131,2
Акцизний податок з ввезених в Україну підакцизних товарів	53460,8	34781,5
Податок на додану вартість з вітчизняних товарів (з урахуванням бюджетного відшкодування)	88929,8	73871,0
Податок на додану вартість з імпортованих товарів	289760,4	163876,5
Податки на міжнародну торгівлю та зовнішні операції	30086,0	18187,8
Ввізне мито	29855,4	18078,5
Вивізне мито	230,6	109,4
Збори на паливно-енергетичні ресурси	-0,3	0,5
Інші податки та збори	3855,0	2196,4

Джерело: сформовано на основі даних [8]

Основні макроекономічні показники економічного і соціального розвитку України, 2019–2023 роки

Показник	2019 рік	2020 рік	2021 рік	2022 рік	2023 рік
	факт	(прогноз)			
Валовий внутрішній продукт:					
номінальний, млрд. гривень	3974,6	3985,5	4505,9	5089,4	5689,7
відсотків до попереднього року	103,2	95,2	104,6	104,3	104,7
Прибуток прибуткових підприємств, млрд. гривень	937,1	862,8	911	1034,6	1171,9
Середньомісячна заробітна плата працівників, бруто:					
номінальна, гривень	10497	11254	13632	15414	17169
Експорт товарів і послуг:					
млн доларів США	63453	58468	60175	64018	69284
відсотків до попереднього року	107,2	62,1	102,9	106,4	108,2
Імпорт товарів і послуг:					
млн доларів США	76009	63843	70591	77661	86280
відсотків до попереднього року	107,7	84,0	110,6	110	111,1

Джерело: сформовано на основі даних [10–12]

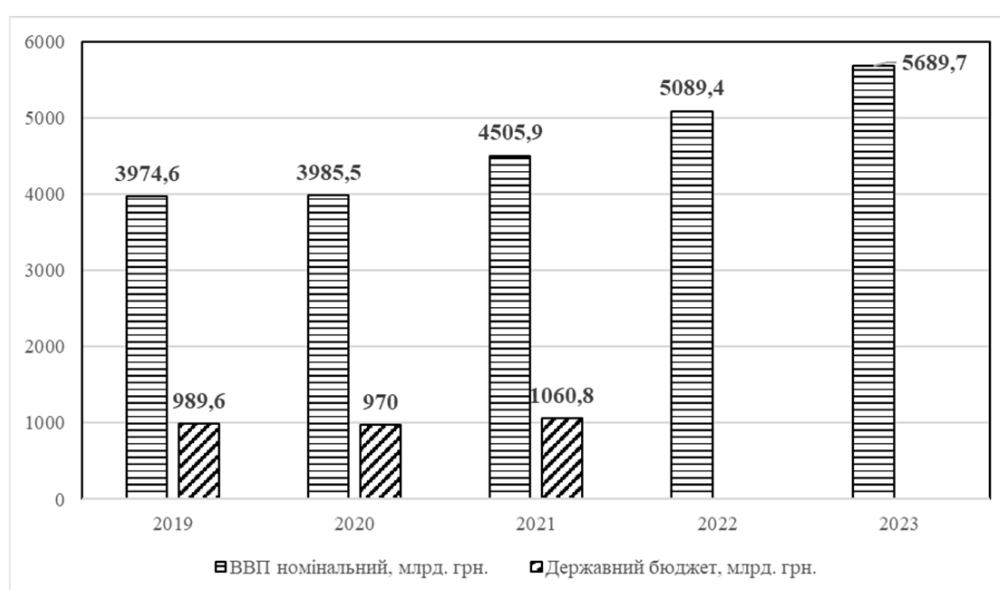

Рис. 1. Прогнозування динаміки ВВП та дохідної частини державного бюджету протягом 2019–2023 рр.

– зарахування 95 відсотків рентної плати за користування надрами для видобування корисних копалин загальнодержавного значення (природного газу, нафти та газового конденсату) до державного бюджету та 5 відсотків до місцевих бюджетів за місцем видобутку корисних копалин;

– спрямування у 2021 році 100 відсотків надходжень акцизного податку з пального і транспортних засобів, ввізного мита на нафтопродукти та транспортні засоби, до спеціального фонду державного бюджету на розвиток дорожнього господарства;

– врахування обсягів коштів за рахунок індексації ставок, визначених в абсолютних значеннях.

Прогноз ВВП на 2020 рік (рис.) переглянуто в бік суттєвішого падіння – близько 6%, у наступні роки економіка повернеться до зростання на рівні 4% за прогнозом КМУ. При цьому за прогнозом Світового банку – зростання на рівні 1,5%, за прогнозом ЄБРР та МВФ – зростання на рівні 3%. Пік економічної кризи, викликаної карантинними обмеженнями та пригніченням попиту як усередині країни, так і на глобальному рівні, припав на II квартал поточного року (падіння ВВП становитиме близько

11% р/р). Разом зі зняттям основних обмежень уже з III кварталу економіка почала поступово відновлюватися на тлі м'якої фіскальної та монетарної політики. Проте значні економічні прогнози засвідчують, що падіння як національної, так і світових економік буде мати тенденцію до посилення світової економічної кризи.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що зміни до податкового законодавства України, зумовлені необхідністю захисту суб'єктів господарювання в період пандемії COVID-19, є ефективними, проте не одмінно слід продовжувати виважену податкову політику. Тому за результатами дослідження доцільно виокремити такі ключові аспекти щодо ефективного функціонування податкової системи України:

1. Податкова політика повинна бути гнучкою та адаптивною із швидким реагуванням на підтримку вітчизняного бізнесу й забезпеченням сталості основних макроекономічних показників економічного і соціального розвитку України.

2. Необхідність дотримання умов нової програми співпраці stand-by з МВФ, зокрема і в частині проведення послідовної фіскальної та монетарної політики, сприя-

тиме стабільному функціонуванню вітчизняної податкової системи.

3. Формування та реалізація заходів щодо стимулювання підвищення внутрішнього попиту та реального ВВП сприятимуть активізації ділової активності в країні. Особливий акцент – на підвищення споживчого попиту домогосподарств в силу своєї найбільшої питомої ваги у ВВП.

4. Стимулювання інвестиційної активності з метою підвищення інвестиційної привабливості держави, відповідно, й активності потенційних інвесторів, створення конкурентоспроможної економіки, зокрема шляхом запровадження обігу сільськогосподарських земель, проведення ефективних прозорих приватизаційних процесів, створення ефективних ринків, посилення верховенства права.

5. Формування ефективної політики щодо зниження рівня безробіття, яке зумовлено не тільки слабкою економічною активністю, але й значною кількістю трудових мігрантів.

6. Продовження дії урядових заходів щодо надання пільг з податку на землю та комерційну нерухомість, зі

сплати за оренду комунальної власності, а для утримання персоналу – виплатами 2/3 окладу за режим вимушеного простою та компенсацій з часткового безробіття. А також підтримка малих підприємств та ФОП задля стимулювання їх ділової активності.

7. Формування ефективної політики щодо зниження інфляції на тлі монетарних та фіскальних стимулів, розширення дефіциту зведеного бюджету задля стимулювання економічної діяльності (безпосередньо капітальні видатки), підтримання бізнесу та населення в умовах зниження споживчої активності і зайнятості.

8. Проведення виваженої політики щодо зниження темпів нарощування дефіциту бюджету, падіння номінального ВВП, а також обмінного курсу гривні.

Отже, для створення сприятливих умов ведення бізнесу, розвитку економіки та забезпечення стабільності основних макроекономічних показників соціального та економічного розвитку країни необхідно є недискримінаційна, проста і зрозуміла система оподаткування із мобільною та адаптивною податковою політикою.

Список використаних джерел:

1. Шечук О.Р., Ментух Н.Ф. Податкові пільги як елемент підтримки суб'єктів господарювання в період боротьби з COVID-19: порівняльно-правовий аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. № 2/2020. С. 283–286.
2. Вахновська Н.А. Реформування податкової системи України в контексті вдосконалення податкового законодавства. *Актуальні проблеми розвитку економіки регіону*. 2011. Вип. 7 (2). С. 306–309.
3. Фугело Павліна, Савіцька Світлана. Вплив пандемії covid-19 на наповнення місцевих бюджетів. *Економічний дискурс*. 2020. Випуск 2. С. 86–94.
4. Про внесення змін до Податкового кодексу України та інших законів України щодо підтримки платників податків на період здійснення заходів, спрямованих на запобігання виникненню і поширенню коронавірусної хвороби (COVID-19) : Закон України № 533-IX від 17 березня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-20#Text> (дата звернення: 26.10.2020).
5. Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2020 рік» : Закон України № 553-IX від 13 квітня 2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/553-20#Text> (дата звернення: 26.10.2020).
6. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування : Закон України № 786-IX від 08.08.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text> (дата звернення: 26.10.2020).
7. Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо уточнення окремих умов надання пільг із сплати туристичного збору та податку на нерухоме майно : Закон України № 905-IX від 17.09.2020 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-20#Text> (дата звернення: 26.10.2020).
8. Офіційний сайт Міністерство фінансів України [Електронний ресурс]. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/> (дата звернення: 26.10.2020).
9. Проект Закону про Державний бюджет України на 2021 рік № 4000 від 14.09.2020 URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69938 (дата звернення: 26.10.2020).
10. Про внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України : Постанова КМУ від 15 травня 2019 р. № 555 від 29 березня 2020 р. № 253 URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-postanovi-kabinm2903020etu-ministriv-ukrayini-vid-15-travnya-2019-r-555> (дата звернення: 26.10.2020).
11. Про схвалення Прогнозу економічного і соціального розвитку України на 2021 – 2023 роки : Постанова КМУ від 29 липня 2020 р. № 671. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 26.10.2020).
12. Інфляційний Звіт Національного банку України (квітень 2020 р.) URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2020-Q2.pdf?v=4. (дата звернення: 26.10.2020).

References:

1. Shechuk O.R., Mentukh N.F. (2020) Podatkovi piljghy jak element pidtrymky sub'jektiv ghospodarjuvannja v period borotjby z COVID-19: porivnjalno-pravovyj aspekt [Tax benefits as an element of support for businesses in the fight against COVID-19: a comparative legal aspect]. *Legal scientific electronic journal*, vol. 2, pp. 283–286.
2. Vakhnovsjka N.A. (2011) Reformuvannja podatkovoji systemy Ukrajinny v konteksti vdoskonalennja podatkovogho zakonodavstva [Reforming the tax system of Ukraine in the context of improving tax legislation]. *Current problems of economic development of the region*, vol. 7, no. 2, pp. 306–309.
3. Fughelo P., Savicjka S. (2020) Vplyv pandemiji covid-19 na napovnennja miscevykh bjudzhetiv [The impact of the covid-19 pandemic on filling local budgets]. *Economic discourse*, vol. 2, pp. 86–94. DOI: <https://doi.org/10.36742/2410-0919-2020-2-9>.
4. Zakon Ukrainy «Pro vnesennja zmin do Podatkovogho kodeksu Ukrajinny ta inshykh zakoniv Ukrajinny shhodo pidtrymky platnykiv podatkov na period zdij-snennja zakhodiv, sprjamovanykh na zapobighannja vnyknennju i poshyrennju koronavirusnoji khvoroby (COVID-19)» № 533-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/591-20#Tex> (accessed 26 October 2020).
5. Pro vnesennja zmin do Zakonu Ukrajinny «Pro Derzhavnyj bjudzhet Ukrajinny na 2020 rik» № 553-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/553-20#Text> (accessed 26 October 2020).

6. Zakon Ukrainy «Pro zbir ta oblik jedyynogho vnesku na zaghajjnoobov'jazkove derzhavne socialjne strakhuvannja» № 786-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2464-17#Text> (accessed 26 October 2020).
7. Zakon Ukrainy «Pro vnesennja zmin do Podatkovogho kodeksu Ukrainy shhodo utochnennja okremykh umov nadannja piljgh iz splaty turystychnogho zboru ta podatku na nerukhome majno» № 905-IX. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/905-20#Text> (accessed 26 October 2020).
8. Oficijnyj sajт Ministerstvo finansiv Ukrainy (2020) Dokhody derzhavnogho bjudzhetu Ukrainy [Revenues of the state budget of Ukraine], Kyiv: Informatsiino-analitychne ahentstvo. Available at: <https://index.minfin.com.ua/ua/finance/budget/gov/income/> (accessed 26 October 2020).
9. Proekt Zakonu pro Derzhavnyj bjudzhet Ukrainy na 2021 rik № 4000. Available at: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69938 (accessed 26 October 2020).
10. Pro vnesennja zmin do postanovy Kabinetu Ministriv Ukrainy : Postanova KМУ № 555. Available at: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-vnesennya-zmin-do-postanovi-kabinm2903020etu-ministriv-ukrayini-vid-15-travnya-2019-r-555> (accessed 26 October 2020).
11. Postanova KМУ «Pro skhvalennja Proghnozu ekonomichnogho i socialjnogho rozvytku Ukrainy na 2021–2023 roky» № 671. Available at: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/671-2020-%D0%BF#Text> (accessed 26 October 2020).
12. Inflyatsiynny Zvit Natsionalnoho banku Ukrainy (kviten 2020 r.). Available at: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2020-Q2.pdf?v=4 (accessed 26 October 2020).

НАЛОГОВАЯ СИСТЕМА УКРАИНЫ В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ COVID-19: СОВРЕМЕННЫЕ РЕАЛИИ И ПРОГНОЗЫ

Аннотация. В статье выделены основные изменения в налоговом законодательстве Украины в условиях пандемии коронавируса, направленные на уменьшение налоговой нагрузки на отечественный бизнес, поддержание надлежащего уровня функционирования налоговой системы Украины и обеспечения выполнения государственного бюджета 2020 года при условии соответствующих корректировок. Проведен сравнительный анализ по статьям доходов государственного бюджета Украины в течение 2019–2020 гг., что позволило установить значительное снижение налоговых поступлений. Обосновано, что снижение налоговых поступлений соответственно повлияло на все макроэкономические показатели экономического и социального развития страны. Проанализированы прогнозные основные макроэкономические показатели экономического и социального развития Украины на 2021 г., что позволило установить существенные различия в их расчетах, в частности в ВВП. Исследованы основные макроэкономические показатели экономического и социального развития Украины на протяжении 2019–2023 годов, а также динамика ВВП и доходной части государственного бюджета в течение 2019–2023 гг., что позволило сформировать ключевые аспекты по эффективному функционированию налоговой системы Украины.

Ключевые слова: налоговая система, пандемия коронавируса, государственный бюджет, показатели, прогнозирование.

THE TAX SYSTEM OF UKRAINE DURING THE COVID-19 PANDEMIC: CURRENT REALITIES AND FORECASTS

Summary. The growing impact of the global economic crisis on the financial and economic forecasts of the European Bank for Reconstruction and Development, the World Bank, the IMF and forecasts on the main macroeconomic trends of the Ukrainian government indicates the necessity to analyze and adaptively forecast the state of tax system and state budget of Ukraine. The article highlights the main changes to the tax legislation of Ukraine in the context of the coronavirus pandemic, which are aimed at reducing the tax burden on domestic business, maintaining the proper functioning of the tax system of Ukraine and ensuring the implementation of the state budget for 2020 year under condition of the appropriate adjustments. A comparative analysis of the items of state budget revenues of Ukraine during 2019–2020, which allowed establishing a significant reduction in tax revenues, was conducted. It is substantiated that the decrease in tax revenues, respectively, affected all macroeconomic indicators of economic and social development of the country, so there are significant differences in forecasting GDP growth in 2021 from 1.5% to 4.6%, which may have significant negative trends, related to decrease in household consumer demand as the largest share in GDP. The actual and forecast main macroeconomic indicators of economic and social development of Ukraine during 2019–2023 are researched, as well as the dynamics of GDP and the revenue side of the state budget. Relevant directions for the effective functioning of the tax system of Ukraine are proposed, in particular: it is substantiated that the tax policy should be flexible and adaptive with a rapid response to support domestic business and ensure the sustainability of key macroeconomic indicators of economic and social development of Ukraine; the necessity to comply with the terms of the new program of stand-by cooperation with the IMF, in particular in terms of consistent fiscal and monetary policy; formation and implementation of measures to stimulate the growth of domestic demand and real GDP; stimulating investment activity; continuation of government measures to provide certain benefits to domestic business, and in particular support for small businesses and sole proprietors; formation of an effective policy to reduce inflation against the background of monetary and fiscal incentives, etc.

Key words: tax system, coronavirus pandemic, state budget, indicators, forecasting.